

TOXICKÉ CHEMICKÉ LÁTKY

a možnosti detoxikace

Periodická tabulka prvků

skupina	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
	I. A	II. A	III. B	IV. B	V. B	VI. B	VII. B	VIII. B			I. B	II. B	III. A	IV. A	V. A	VI. A	VII. A	VIII. A
1	¹ H																	² He
2	³ Li	⁴ Be											⁵ B	⁶ C	⁷ N	⁸ O	⁹ F	¹⁰ Ne
3	¹¹ Na	¹² Mg											¹³ Al	¹⁴ Si	¹⁵ P	¹⁶ S	¹⁷ Cl	¹⁸ Ar
4	¹⁹ K	²⁰ Ca	²¹ Sc	²² Ti	²³ V	²⁴ Cr	²⁵ Mn	²⁶ Fe	²⁷ Co	²⁸ Ni	²⁹ Cu	³⁰ Zn	³¹ Ga	³² Ge	³³ As	³⁴ Se	³⁵ Br	³⁶ Kr
5	³⁷ Rb	³⁸ Sr	³⁹ Y	⁴⁰ Zr	⁴¹ Nb	⁴² Mo	⁴³ Tc	⁴⁴ Ru	⁴⁵ Rh	⁴⁶ Pd	⁴⁷ Ag	⁴⁸ Cd	⁴⁹ In	⁵⁰ Sn	⁵¹ Sb	⁵² Te	⁵³ I	⁵⁴ Xe
6	⁵⁵ Cs	⁵⁶ Ba	⁵⁷ La	⁷² Hf	⁷³ Ta	⁷⁴ W	⁷⁵ Re	⁷⁶ Os	⁷⁷ Ir	⁷⁸ Pt	⁷⁹ Au	⁸⁰ Hg	⁸¹ Tl	⁸² Pb	⁸³ Bi	⁸⁴ Po	⁸⁵ At	⁸⁶ Rn
7	⁸⁷ Fr	⁸⁸ Ra	⁸⁹ Ac	¹⁰⁴ Unq	¹⁰⁵ Unp	¹⁰⁶ Unh	¹⁰⁷ Uns	¹⁰⁸ Uno	¹⁰⁹ Une	¹¹⁰ Uun	¹¹¹ Uuu	¹¹² Uub						

- vodík
- alkalické kovy
- kovy alkalických zemin
- kovy
- polokovy
- nekovy
- vzácné plyny

⁵⁸ Ce	⁵⁹ Pr	⁶⁰ Nd	⁶¹ Pm	⁶² Sm	⁶³ Eu	⁶⁴ Gd	⁶⁵ Tb	⁶⁶ Dy	⁶⁷ Ho	⁶⁸ Er	⁶⁹ Tm	⁷⁰ Yb	⁷¹ Lu
⁹⁰ Th	⁹¹ Pa	⁹² U	⁹³ Np	⁹⁴ Pu	⁹⁵ Am	⁹⁶ Cm	⁹⁷ Bk	⁹⁸ Cf	⁹⁹ Es	¹⁰⁰ Fm	¹⁰¹ Md	¹⁰² No	¹⁰³ Lr

Chemické látky nebezpečné lidskému zdraví

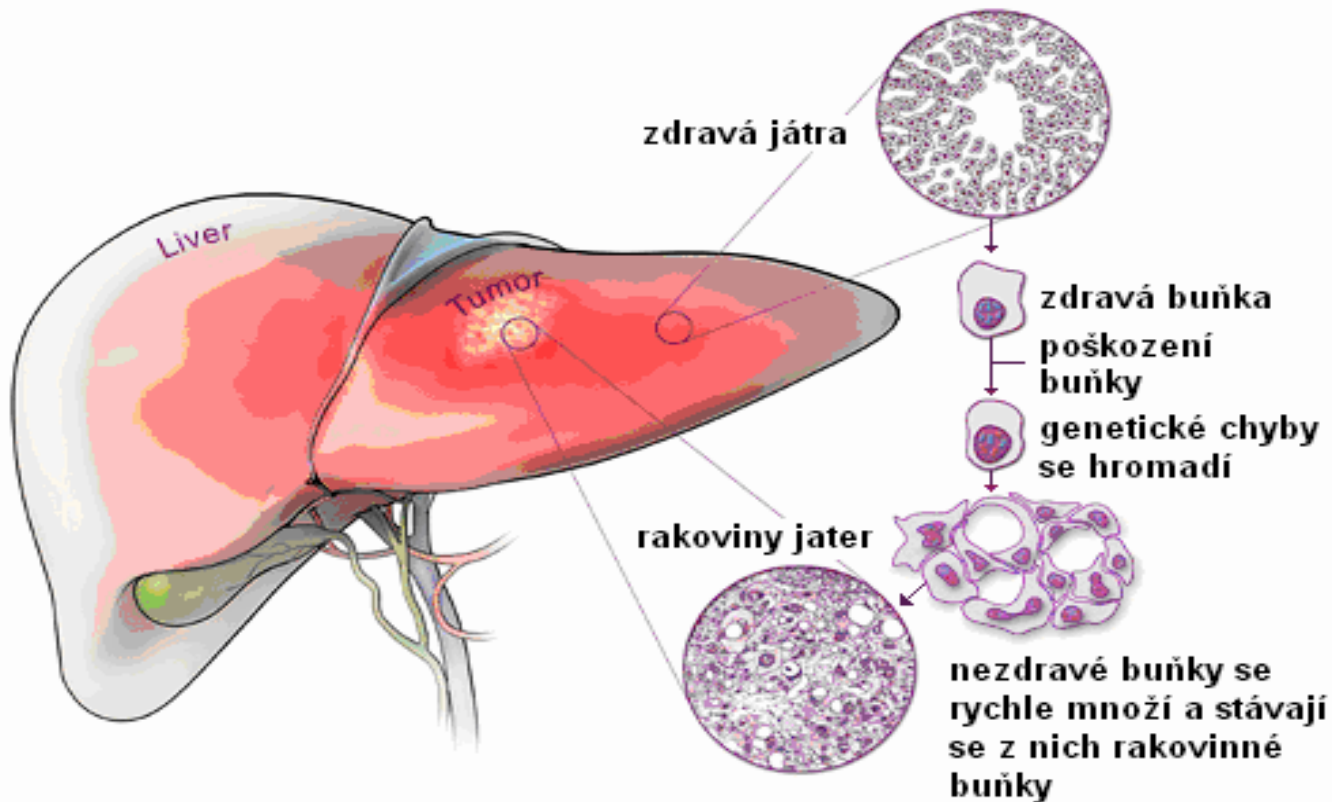
V literatuře se těmto látkám říká POP – perzistentní organické polutanty. Tyto látky splňují následující kritéria:

- **jsou toxické**, a tedy nebezpečné nejen pro lidský organismus, ale pro celý ekosystém
- **jsou perzistentní** – dlouho přetrvávají v životním prostředí
- **dochází k jejich hromadění v ekosystému**
- **po jejich úniku do ovzduší dochází k jejich přenosu na velké vzdálenosti**
- **mají dlouhý biologický poločas rozpadu** - z hlediska detoxikační medicíny jsou zajímavé především ty, které se z lidského organismu odbourávají déle (**roky nebo desítky let** - např. **dioxiny**)

Nejproblematičtější chemické látky

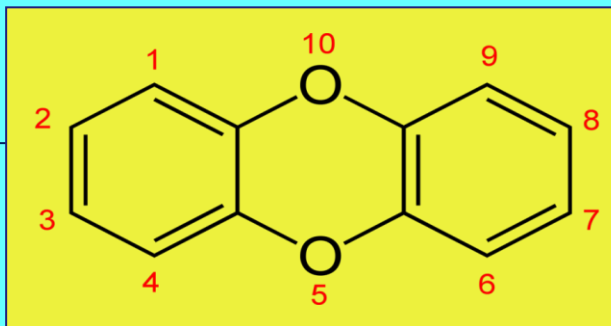
- dioxiny a dibenzofurany
  - polychlorovanými bifenyly (PCB)
  - DDT
- všechny se jako karcinogeny vyznačují nejvyšším stupněm nebezpečnosti
  - každá z nich se metabolizuje jiným způsobem
  - v organismu přetrvávají celá desetiletí

GENETICKÁ MUTACE A ROZVOJ RAKOVINY

U.S. National Library of Medicine

DIOXINY

Skupina ca. 75 chlorovaných organických sloučenin podobné struktury a podobného působení na živé organismy:

- **nejtoxičtější** je 2,3,7,8-tetrachlordibenzo-p-dioxin (TCDD), označovaný obecně jako **dioxin**
- **zdravotní poruchy nastávají již při příjmu miliardtin až biliontin gramů dioxinu**

DIOXINY – jak vznikají?

Dioxiny vznikají jako vedlejší produkt průmyslové výroby, které se účastní chlór (např. výroba PVC) a při spalování látek za přítomnosti chloru:

- vznikají při spalování komunálního, nemocničního a nebezpečného odpadu, uhlí, rašeliny, dokonce i dřeva
- lze je detekovat v emisích z automobilové dopravy
- vznikají v hutnictví, při výrobě cementu, bělení buničiny chlorem
- mohou dokonce vznikat biochemickými procesy v kalech z čistíren odpadních vod, v kompostech a v lesních půdách

DIOXINY v lidském těle

- dioxiny jsou řazeny mezi **nejnebezpečnější karcinogeny**
- převážná většina dioxinů se do těla dostává **s potravou**, zbytek dýcháním ze vzduchu, případně dotekem přes kůži
- nebezpečnější než akutní otrava může být právě **dlouhodobé přijímání malých dávek**
- jsou rozpustné v tucích, a proto se hromadí **v tukových tkáních**: nejvíc jich je tedy v tučném mase, sýrech a mléčných výrobcích s vysokým obsahem tuku
- **také v lidském těle se ukládají v tukové tkáni**
- z organismu se vylučují hlavně ve stolici, v daleko menší míře močí

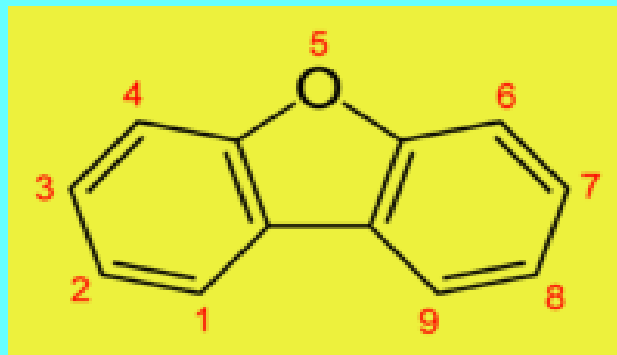

DIOXINY v lidském těle

- **nejohroženější skupinou jsou novorozenci, a zvláště vyvíjející se plod**, u něhož se formují a rostou tělesné orgány: dioxiny se do jejich těla dostávají krví přes placentu nebo s mateřským mlékem, v němž je jejich koncentrace zvláště vysoká
- vliv dioxinů v mentální oblasti:
  - **zhoršení poznávacích schopností mozku**
  - horší vstřebávání slovních a vizuálních vjemů
  - **zpomalení psychomotorických schopností**

Polychlorované dibenzofurany

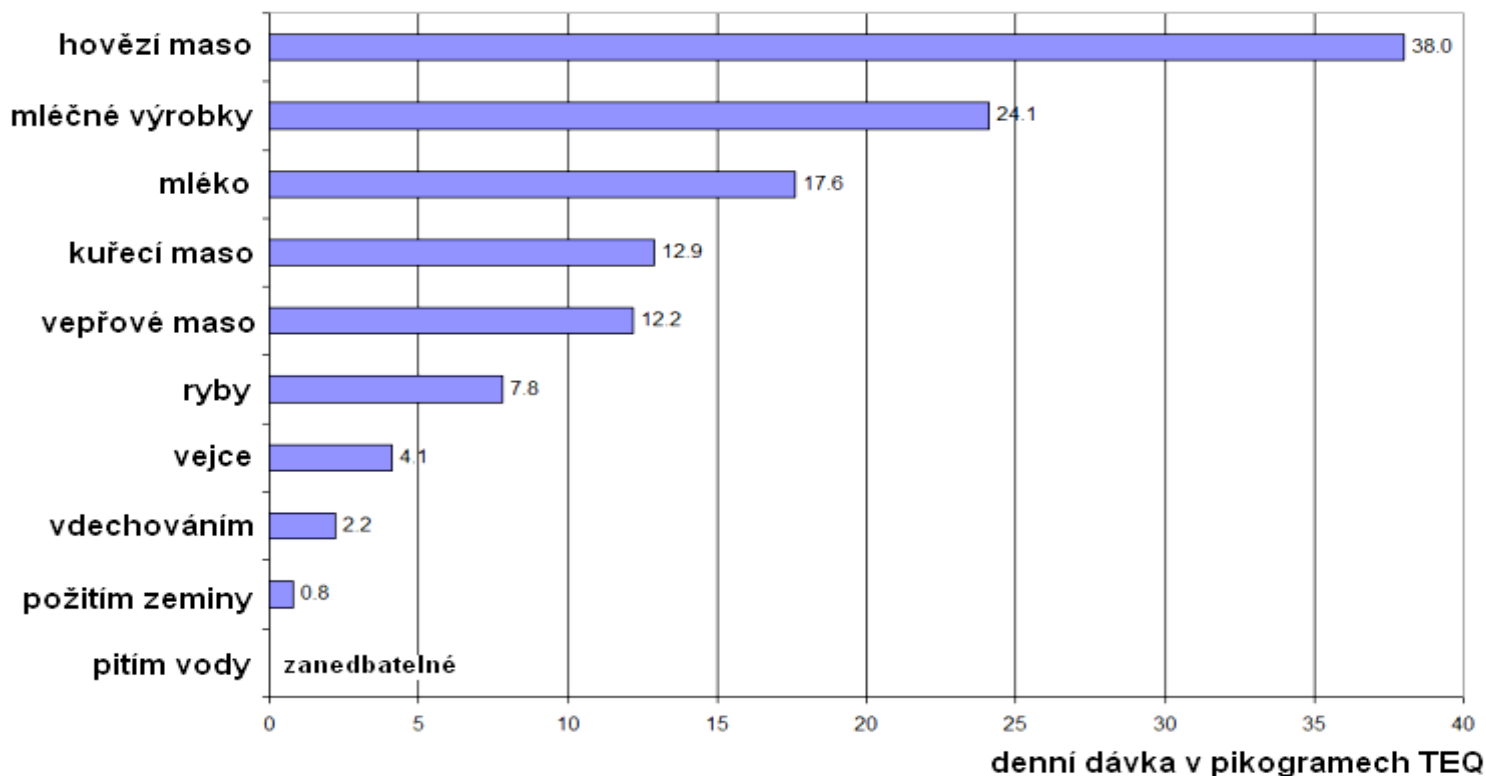
- TCDF

- organické sloučeniny chlóru příbuzné dioxinům
- hlavní příměs při výrobě PCB
- mají podobné účinky jako dioxiny, avšak slabší

Zaživací trakt je hlavní cesta, kterou se dioxiny dostávají do organismu

DIOXIN denní dávka přijatá v potravě (Severní Amerika)

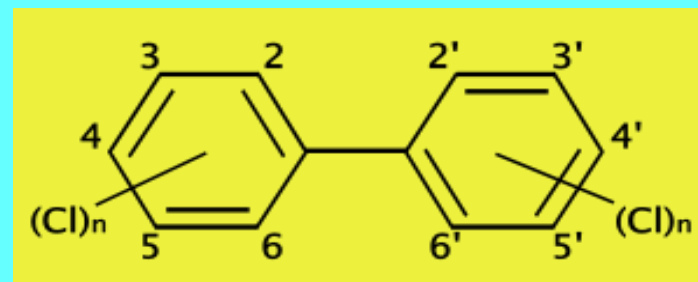

celková denní dávka = 119 pg

pozn.: TEQ = zkratka pro toxický ekvivalent, který vyjadřuje míru jedovatosti

Polychlorované bifenyly – PCB

PCB byly vyráběny až do 80. let a široce využívány v průmyslu pro své velmi dobré vlastnosti, např. jako náplň transformátorů a velkých kondenzátorů, jako přísady do barviv, plastů a mazadel.

CHARAKTERISTIKA:

- deriváty dibenzenu, méně toxické než dioxiny, ale stejně nebezpečné, protože jejich spalováním vznikají dioxiny a dibenzofurany
- jsou chemicky stále a **hromadí se v ekosystému**
- jsou **velmi dobře rozpustné v organických rozpouštědlech a v tucích, jen málo ve vodě**
- nejvýznamnější antropogenní zdroje:
  - odpady (sklárny a spalování odpadů)
  - úniky ze zařízení používajících PCB (transformátory, kondenzátory).

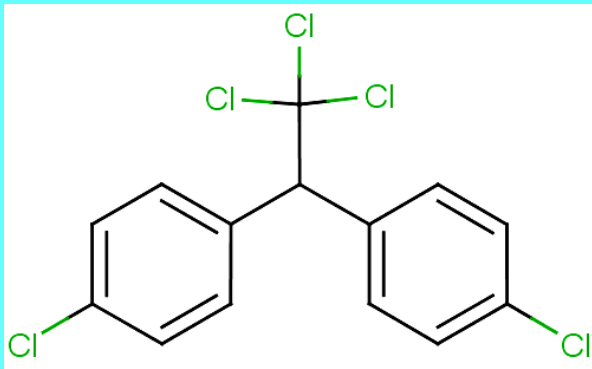
- od těla vstupují přes plíce a především **s kontaminovanou potravou** (možná je i přímá kontaminace potraviny z obalu)
- PCB se koncentrují v játrech, tukových tkáních a mateřském mléce, mohou také procházet placentou
- **koncentrace v orgánech závisí na obsahu tuku**: výjimkou je mozek, který obsahuje méně PCB, než by odpovídalo obsahu tuku v něm
- rozdíly v toxicitě mohou být způsobeny vznikem specifických meziproduktů a metabolitů
- **expozice PCB ovlivňuje** mozek, oči, srdce, imunitní systém, játra, ledviny, reprodukční systém a štítnou žlázu
- expozice těhotných žen může způsobovat snížení porodní váhy a neurologické poruchy dětí
- **chronické inhalační expozice**: dýchací ústrojí (kašel), trávicí trakt (anorexie, ztráty hmotnosti, zvracení, bolesti břicha), játra, kůže (chlorakné, vyrážky) a oči.
- **akutní expozice**: poškození kůže, poruchy sluchu a zraku a křeče
- expozice PCB může způsobovat rakovinu jater

DDT - dichlordifenyiltrichlorethan

- aromatická sloučenina chlóru
- jeden z nejstarších a nejznámějších insekticidů
- velmi špatně rozpustný ve vodě, dobře rozpustný v některých organických rozpouštědlech a **v tucích**
- ve vzduchu se rychle rozkládá pomocí slunečního světla (poločas rozpadu 2 dny), v půdě se rozkládá pomalu za pomoci mikroorganismů (poločas rozpadu 2 – 15 let), **silně se váže na půdní částice**
- **DDT a jeho rozkladné produkty jsou perzistentní, kumulují se v rostlinách a v tukových tkáních ryb, ptáků atd.**
- od 2. světové války používán v masovém měřítku jako insekticid v zemědělství, ale především k likvidaci komárů a moskytů v tropických zemích
- **současné zdroje:** 1) migrace z okolních zemí, kde není použití DDT zakázáno, 2) dovoz surovin a materiálů z těchto zemí, 3) staré ekologické zátěže (sklady agrochemikálií atd.)

- DDT vstupuje do těla hlavně s kontaminovanou potravou
- kůží se vstřebává špatně, rychlost se zvyšuje, pokud je kůže mastná
- většina DDT má velikost aerosolových částic, po vdechnutí se usazuje hlavně v horních cestách dýchacích
- vstřebávání z trávicího traktu je pomalé
- **DDT se kumuluje v těle:** ukládá se všude, ale hlavně v tukových tkáních
- v malé míře se v těle rozkládá na méně toxický **DDE**, který se ukládá v tukových tkáních
- další metabolický produkt je **DDD**, který se dále degraduje na vodorozpustný produkt vylučitelný močí
- **DDT může procházet placentou a do mateřského mléka**

DDT v lidském těle

- akutní expozice DDT ovlivňuje nervový systém: bolesti hlavy, únava, zmatenost, podrážděnost, třes a křeče; po ukončení expozice příznaky postupně vymizí
- chronické expozice poškozují játra, narušují metabolismus a funkci steroidních hormonů
- DDT (i DDE a DDD) se řadí mezi pravděpodobné lidské karcinogeny (rakovina jater)
- lze předpokládat ovlivnění reprodukčního systému a zdravého vývoje plodu.

Měření chemické zátěže přístrojem SALVIA

Pojmy z diagnostického programu EAM Set

- **CHEMIKÁLIE**
- **DDT (pesticid)**
- **INSEKTICIDY**
- **PESTICIDY**
- **ZÁTĚŽ INSEKTICIDY**
- **ZÁTĚŽ PESTICIDY**
- **MASO**
- **MLÉČNÉ PRODUKTY**
- **RYBY**
- **ŽIVOČIŠNÉ TUKY**
- **pojmy z anatomie – např. játra a další**

Preparát ANTICHEMIK

Tento preparát zahrnuje detoxikaci od organických chemických látek!

Preparát **Joalis ANTICHEMIK** potřebuje z preventivních důvodů každý z nás.

Dalším pozitivním efektem detoxikace od POP látek je statisticky významná **redukce hmotnosti** v delším časovém úseku (ca. 6 měsíců).

Po proměření a stanovení zátěže lze dále doporučit preparáty cílené k očistě jednotlivých struktur:

- **program ABELIA (na sirupovém základu)**
- **lihové komplexy JOALIS pro dospělé**
- **program JOALIS BAMBI pro děti**

**Preparáty ANTICHEMIK, ANTIMETAL a IONYX
potřebuje každý z nás.**

**Toxické kovy a chemické látky
se v životním prostředí vyskytují zcela běžně**